

„A KORMÁNY ELKÖTELEZETT A MAGAS HOZZÁADOTT ÉRTÉKŰ TERMELÉS BŐVÍTÉSÉBEN”

INTERJÚ DR. PALKOVICS LÁSZLÓ MINISZTERREL

Az MKT Fejlődésgazdaságtani Szakosztálya és a Köz-Gazdaság szerkesztősége interjút készített Palkovics László miniszterrel az új technológiai fejlődési pályáról és ennek hatásáról a hazai felsőoktatásra és szakképzésre.

Trautmann László – Vertetics Ádám: A COVID 19 járvány utáni gazdasági helyreállítási folyamat a globalizáció trendjeire érzékeny országokban magával hozza a gazdaság szerkezet átrendeződését. A magyar gazdaság bekapcsolódása a nemzetközi munkamegosztásba hogyan fog megváltozni a következő években? A hazai gazdaságpolitikai irányítás célja a hozzáadott érték növelése az exporton belül. Ez azt jelenti, hogy a jelenleg vezető export ágazatok növelik a hozzáadott értéküket, vagy az ágazatok közötti átrendeződés várható a magasabb hozzáadott értékű felé?

Palkovics László: 2020. március 20-án jelent meg a rangos nemzetközi lap, a Foreign Policy cikke arról, hogy a koronavírus-járvány visszavonhatatlanul megváltoztatja a világgazdaságot. Tizenkét meghatározó gondolkodót kérdeztek meg, akik közül nyolc kiemelte, hogy az egyik meghatározó világgazdasági fejlemény az értékláncok rövidülése lesz. Emellett felértékelődnek azok a régiók, ahol a kormányok elkötelezték a magas hozzáadott értéket előállító befektetések támogatása mellett. Már az Innovációs és Technológiai Minisztérium nevében is üzenet volt a világ számára, hogy Magyarország támogatja az innovációt, a magas hozzáadott értékű termelést akár a magyar vállalkozások megerősítésén, akár a külföldi működő tőke bevonásán keresztül. Ezért hozunk létre a hazai egyetemek körül innovációs ökoszisztémákat, az üzlet és az egyetemek együttműködését ösztönző „science” parkokat, valamint alakítjuk át a szak- és felnőttképzést, hogy a magyar munkaerő képes legyen dinamikusan alkalmazkodni a gyorsan változó körülményekhez. Támogatási programjainkkal a hozzáadott érték növelésére törekszünk, beleértve az újonnan megerősítendő ágazatok, valamint azon szektorok támogatását is, ahol a magyar vállalkozások hagyományosan erősek a nemzetközi versenyben.

T.L.-V.Á.: A kilábalás szoros gazdaságpolitikai koordinációt igényel az egyes minisztériumok között is. Milyen eszközökkel, intézményi megoldásokkal lehet javítani ezt a koordinációt?

Palkovics László: A koronavírus-járvány megmutatta, hogy a döntéseknél mennyire fontos a gyorsaság. Ahogy a mondás is tartja: kétszer ad, ki gyorsan ad. A gazdaságpolitikának már eddig is megvoltak a maga intézményesült egyeztetési fórumai, melyeknek résztvevői a koordináció érdekében az MNB, az NVTNM, a PM és az ITM képviselői is. A járványhelyzet alatt az intézmények közötti koordinációt elsősorban az Operatív Törzs biztosítja. Ezzel párhuzamosan szakterületi bontásban, intézményközi munkacsoportok keretében is zajlik a munka. Továbbá a régióban elsőként, 2020. március 2-től folyamatos egyeztetést folytattunk a vállalkozói érdekszervezetekkel, szövetségekkel, nemzetközi kamarákkal. Büszkeség, hogy ennek az ITM adott otthont, természetesen más minisztériumok bevonásával. A cél az, hogy végül olyan megoldások szülessenek, amelyek minden

szereplő megelégedésére szolgálnak, a magyar munkaadók és munkavállalók érdekeit egyaránt figyelembe veszik, hozzájárulva a lakosság megélhetésének biztosításához.

T.L.-V.Á.: Az innováció befogadásának ösztönzése legalább olyan fontos, mint az innováció "kitalálása". Technológiai miniszterként hogy látja, milyen eszközökkel lehet ezt a befogadást növelni?

Palkovics László: Az innováció befogadása a tényleges fejlődés elengedhetetlen része, hiszen így gyakorol hosszú távú, pozitív hatást a gazdaságra. Fontosnak tartom, hogy a magyar fejlesztéseket minél szélesebb körben ismerje meg és használja a hazai és a nemzetközi piac is. Ehhez azonban fontos az innovációbarát környezet megteremtése a hatékony szemléletformálással. Ebben is jelentős eredményeink vannak, de – mint mindenben – itt is új utakat kell keresnünk. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium létrejöttével nem csupán a fejlesztés szolgálatában áll, de pontos és egyértelmű üzenetet fogalmaz meg a fejlődés mellett való elköteleződésben. Ennek számos példáját láthatjuk, többek között a tervezett Tudományos és Innovációs Parkok hálózatát, amelyek az egyetemekhez kapcsolódva, témák szerint jönnek létre. Ezekon a tematikus területeken a tudásáramlás bástyája lesz egy-egy Tudományos és Innovációs Park, amely összeköti a tudásfelhasználót, például a vállalkozásokat a tudástermelővel, az egyetemmel. Emellett említhetjük az Innovációs menedzser képzés elindítását is. Ez segíteni fogja a vállalkozásainkat, hogy felkészült szakembereket találjanak technológiai vagy folyamat-innovációk megvalósításához.

T.L.-V.Á.: Az új gazdasági szerkezet, az automatizáció és a robotizáció új hulláma komoly kihívás elé állítja a felsőoktatást. Miniszter Úr mit tekint a hazai felsőoktatás megújulása feltételeinek?

Palkovics László: A felsőoktatás megújulásának feltétele a versenyképes és minőségi felsőoktatás megteremtése, amelyben a felsőoktatás minden szereplője, a hallgatók, az oktatók és az intézmények egyaránt motiváltak, magasan teljesítenek és sikeresek. Erősíteni kell a felsőoktatás társadalmi-gazdasági relevanciáját, az egyetemek és a gazdaság közötti kapcsolatot a kutatási, fejlesztési és innovációs területeken történő együttműködések ösztönzésével.

Magyarországon már jelenleg is számottevő MI-fejlesztés zajlik, különösen a speciális iparági területeken, mint például a járműipar, ahol az együttműködő MI-ökoszisztéma világszintű eredményeket tud felmutatni. Ezt bizonyítja, hogy 2018. október 9-én minisztériumunk kezdeményezésére, a Digitális Jólét Nonprofit Kft. facilitálásával létrejött a Mesterséges Intelligencia Koalíció, amelynek ma már több mint 230 szervezet a tagja, képviselve az üzleti, a kutatási, felsőoktatási és a társadalmi szervezeteket is. A koalíció a hazai MI-ökoszisztéma szervezésén dolgozik annak érdekében, hogy Magyarország optimálisan felhasználja a kapacitásait, az európai élvonalba kerüljön a mesterséges intelligencia fejlesztésében és alkalmazásában, és ezzel a nemzetközi MI ökoszisztéma szerves tagjává váljon. A mesterséges intelligenciával, automatizációval és robotizációval kapcsolatos kutatások és fejlesztések támogatása elősegíti továbbá a társadalom és a vállalatok digitális transzformációját, amely nagyobb hozzáadott értékkel rendelkező termékek és szolgáltatások előállítását teszi lehetővé. Ez pedig mind vállalati, mind nemzetgazdasági szinten versenyelőnyt jelenthet.

T.L.-V.Á.: A hazai felsőoktatás fejlődésének meghatározó iránya a nemzetköziesedés és a gyakorlatorientáltság. Mit jelent az előbbi és az utóbbi? A külföldi hallgatók számának növelését vagy a rangsorokban elért magasabb helyezést?

Palkovics László: A nemzetköziesítés a rangsorokban való előrelépést és a külföldi hallgatók számának növelését is jelenti, de ezeken túlmenően még számos más aspektusa van. A kormány által

elfogadott, 2030-ig szóló felsőoktatási szakpolitikai stratégiában foglaltak szerint a felsőoktatás nemzetköziesedésének fokozása, a hallgatói, személyzeti – oktatói, kutatói és szakalkalmazotti – kétirányú mobilitás támogatása a globális trendeket figyelembe véve elengedhetetlen nemzetstratégiai lépés. A támogatás eszközeihez tartozik az ösztöndíjprogramokon kívül a felsőoktatás tudatos nemzetközi marketingje és a kifelé irányuló részképzéses mobilitás ösztönzése is: a hazai diákok, oktatók és szakszemélyzet mobilitása segíti az intézmények felkészülését a nemzetközi szerepvállalásra, új tanulási lehetőséget kínál, és fejlesztési innovációkat alapoz meg. A nemzetköziesítés egyik leghangsúlyosabb eleme a hallgatói mobilitás. Az Erasmus programban való aktív részvétel mellett a kifelé irányuló hallgatói mobilitást a Campus Mundi program ösztöndíjazási alprogramja is segíti, amellyel a hallgatók a világ bármely országában részt vehetnek felsőfokú tanulmányokban. A befelé irányuló mobilitást a 2013-ban indított Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram támogatja, ami a 2019/2020-as tanévben már 5000 külföldi hallgató számára tette lehetővé teljes felsőfokú képzési programok elvégzését.

A magyar egyetemek az elmúlt tíz évben egyre eredményesebben teljesítenek, és egyre versenyképesebb diplomát adnak. A hazai intézmények a külföldi hallgatók számára is egyre népszerűbbek, ezt mutatja, hogy az elmúlt négy évben másfélszeresére nőtt a külföldi hallgatók száma.

A gyakorlatorientáltság, a gyakorlati képzés szerepe többrétű. Egyszerre segíti a hallgató pályaszocializációját, és megtanult ismeretei alkalmazásával a szakmai tudás készség szintű elsajátítását. A vállalati környezetben szerzett munkatapasztalat erősíti a választott szakma irányában történő elköteleződést. Ez két irányban fontos: a vállalatok a szakmai igényekkel motiválhatják egyrészt a hallgatók szakmai fejlődését, másfelől a szakmai igények ismeretében alakíthatják a felsőoktatási intézmények képzéseit. Ez intézményi szinten rugalmasan hathat a képzési program fejlődésére.

A fentiek erősítése, támogatása kapcsán vezette be 2015 szeptemberétől az oktatáspolitikai képzések speciális területét, a duális képzést. Ilyen képzés ma már műszaki, informatikai, agrár-, természettudományi és gazdaságtudományi képzésben indított gyakorlatiigényes képzés. A duális képzésben a felsőoktatási intézménnyel közösen kialakított, egyeztetett duális képzési program alapján a partnerszervezetek saját igényeik szerint képzik a hallgatót, és profiljuknak megfelelően támogatják, gyakorlati ismeretekkel bővítik, kiegészítik a hallgató intézményi képzését, ezáltal „kinevelik” esetleges jövőbeli munkavállalóikat. A hagyományos és a duális felsőoktatási képzés közötti különbség – azon kívül, hogy a hallgatók gyakorlatot szereznek a szakmájukban -, hogy a hallgatók az elméleti tudásukat nem mesterséges körülmények között tanulják meg használni. A hallgató a hagyományos képzésekhez képest jóval több időt tölthet a szakmai kompetenciák gyakorlásával. Ez a munkaerőpiac kínálati oldalának oktatáson keresztüli alakítását segíti elő.

A kormány által elfogadott felsőoktatási szakpolitikai stratégia által előírt vállalás értelmében a duális alapképzésben részt vevő hallgatók arányának a releváns képzési területeken az elsőévesek körében 2023-ra el kell érni a 6%-ot.

T.L.-V.Á.: Szükséges-e módosítani a felsőoktatásban végzetek arányán, illetve képzettségük megoszlásán a hosszú távú gazdasági fejlődés érdekében?

Palkovics László: A felsőoktatási képzési struktúrának rugalmasan kell követnie a munkaerő-piaci és egyéb társadalmi igényeket, hatékonyan kell segítenie a felsőoktatási intézmények társadalomban betöltött szerepének érvényre jutását. A magyar felsőoktatási intézményeknek képesnek kell lenniük képzési és kutatási tevékenységükkel az aktív, alkotó nemzetközi együttműködésre.

A felsőoktatási stratégia megvalósulása érdekében a kormány meghatározza az állami felsőoktatási intézmények fejlődési irányát, azt a folyamatot és feltételrendszert, hogy képessé váljanak a térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs, művészeti és képzési ökoszisztéma hatékonyabb és eredményesebb működtetésére.

A modellváltás általános célja, hogy az egyetemek a helyi társadalmi élet, az értelmiségképzés és a gazdaságfejlesztés motorjaként, az igényekre rugalmasan reagálva biztosítsák a képzési, kutatási, innovációs, művészeti, valamint sport és kulturális szolgáltatási hátteret a régió és az ország versenyképességéhez.

T.L.-V.Á.: A továbbképzések még mindig nem kapnak akkora hangsúlyt a magyar oktatási rendszerben, mint a környező országokban vagy Nyugat-Európában, aminek nyilván sok oka van, köztük számos olyan, ami túl van a közigazgatási eszköztáron. Milyen eszközökkel lehet mégis ösztönözni ezt?

Palkovics László: A felgyorsult technológiai fejlődés és a társadalmi viszonyok gyors ütemű átalakulása miatt minden korábbinál gyorsabban elavulnak a szakmai ismeretek, és a gazdaság szerkezete is folyamatosan változik. Ennek megfelelően változik a foglalkoztatás szakember-igénye, a foglalkoztatottak folyamatos szakmai fejlődése, amelyhez a felsőoktatás sajátos képzésével tud leginkább hozzájárulni.

A továbbképzések egyik eleme vállalatok által megrendelt speciális továbbképzések, mint a munka melletti tanulás részei. A munkahelyek azonban sok esetben inkább belső képzéseket szerveznek a felnőttképzésben. Kihasználatlan az az együttműködés, amelyben az intézmények vállalati megkeresésben és finanszírozásban szolgáltatók lennének. Az egyetemi tudásközpontjaink megerősítésében pótolhatatlan szerepet játszanak az ipari, vállalati szektorral kiépülő együttműködések, különösen az intenzív kutatói tevékenységen alapuló, illetve a technológiai fejlődést lehetővé tevő innovációk esetében.

T.L.-V.Á.: A sajtóban rendszeresen visszatérő szakértői álláspontok szerint a hazai szakképzési rendszer színvonala nem elégséges. Mi erről az Ön véleménye? Hogyan lehet a szakképzés színvonalát emelni, milyen eszközök állnak rendelkezésre rövid, közép és hosszú távon?

Palkovics László: Az elmúlt időszakban a szakképzési rendszert nagy próbatétel elé állította a gyorsuló gazdasági és társadalmi elvárásokhoz történő igazodás kényszere, amely valóban maga után vonta a változások sokaságát, így többletterhelést rótt a szakképzésben dolgozókra. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a „Szakképzés 4.0” fejlesztési stratégia alapjaira építkező új szakképzési jogszabályi háttér, az új szakképzési törvény és végrehatási rendelete már megfelelően rugalmas jogszabályi környezetet tud biztosítani ahhoz, hogy további lényeges változtatások nélkül tudjuk kezelni a 21. század szakképzési kihívásait. A következő időszak fejlesztései a stratégiában megfogalmazott célkitűzésekhez, beavatkozásokhoz igazodnak, melyek középpontjában a gazdaság elvárásaihoz igazodó kompetenciák megszerzése áll. Az Ágazati Képzőközpontok, Tudásközpontok létrehozásának koncepciója is azt célozza, hogy a tanulók minél korszerűbb, teljesebb kompetenciákkal rendelkezzenek.

Ennek megfelelően 2020 szeptemberétől elindítjuk a szakképzés új rendszerét a szakképző iskolákkal és a technikumokkal. A közös ágazati alapozó képzési szakasz bevezetésével növeljük a rugalmasságot és az átjárhatóságot, továbbá megteremtjük a stabil szakmai alapokat a szakirányú tanulásához és későbbi munkahelyi továbbképzésekhez. Folytatjuk az intézmények korszerűsítését, erősítjük az iskolai digitális hozzáférési lehetőségeket, hogy ezzel is vonzóbbá tegyük

a tanulók számára a tanulási környezetet. Közép és hosszú távon a gazdaság szereplőiből álló ágazati készségtanácsok közreműködésével gondoskodunk a gazdaság elvárásaihoz igazodó szakképzési szerkezetéről, az előremutató képzési kimeneti követelményekről, a szakmai továbbfejlődés irányait is megmutató korszerű tananyagtartalmak folyamatos naprakészen tartásáról.

Az állam és a gazdaság szereplőinek közös munkájára építő duális szakképzés új kereteinek kihasználása érdekében a jövőben nagyobb arányban kívánjuk bevonni a gazdaság szereplőit a szakképzésbe, felhívjuk figyelmüket arra, hogy a náluk tanuló fiatal már a képzés utolsó szakaszában is értékkeremtő munkát tud végezni és sikeres vizsgáját követően haladéktalanul bekapcsolódhat a termelés folyamatába. A tanulók eredményességének, tudásuk színvonalának emelését ösztönzi továbbá a szeptembertől általánosan bevezetendő szakképzési ösztöndíj, valamint a duális képzésben részt vevők esetén a szakképzési munkaszerződés keretében kapott munkabér, mert ezek mindegyike egyenesen arányos a tanulmányi eredményekkel.

T.L.-V.Á.: A szakképzési szerkezet, a végzettségek megoszlása tekintetében milyen módosításokat lát szükségesnek a hosszú távú fejlődés tekintetében?

Palkovics László: Ahogy már említettem, a szakképzési szerkezet formálásában hangsúlyosan számítunk a gazdaság fejlődési trendjeit, új igényeit közvetítő ágazati készségtanácsok előrejelzéseire. Emellett a hosszú távú fenntarthatóság érdekében a társadalmi és gazdasági változások sebességére is tekintettel kell lennünk, hiszen sok esetben a diákokat olyan munkakörökre kell felkészíteni, amelyek jelentős része ma még nem is létezik. Ezért törekednünk kell a széles szakmai alapok biztosítására, valamint olyan kulcskompetenciák, illetve „soft skillek” fejlesztésére, mint a rugalmasság, nyitottság, kooperációkészség, kitartás, felelősségvállalás, a felmerülő probléma megoldására koncentráló szemlélet. A digitalizáció szinte minden munkakörben megjelenik, sok területen meghatározóvá válik. A digitális kompetenciák mellett a szakmai képzésnek az adott szinthez és munkakörhöz szükséges használható nyelvtudást is kell adnia. Tehát a modern képzési rendszernek a folyamatosan fejlődő szakmai elvárások mellett sokkal szélesebb területre kell figyelmet fordítania és a tudásszerzés lehetőségét biztosítania annak érdekében, hogy a jövő szakembere hosszú távon is értékes tudjon maradni, alkotóan tudjon a változásokra reagálni és innovatívan kövesse szakmája újdonságait, fejlődési irányait.

Köszönjük a beszélgetést.